

Cuprins

<i>Nota autorului</i>	5
I. Astăzi: Nucșoara.....	7
II. Trecutul recent: rezistență și sat.....	45
1. Colonelul Arsenescu.....	47
<i>Arsenescu se autoproclamă conducător</i>	52
<i>Ritual de apartenență: baiducii</i>	61
<i>Ambivalența lui Arsenescu</i>	66
<i>Reorganizarea grupului și perspectivele sale</i>	70
<i>Rupturi reciproce</i>	73
<i>O plecare dificilă, dar pregătită</i>	82
<i>Ethos militar și autoritate: loialitate sau obediență?</i>	86
<i>Zvonurile din jurul dispariției lui Arsenescu</i>	91
2. Toma Arnăuțoiu.....	101
<i>Capital de prestigiu moștenit: tatăl</i>	101
<i>Nedezlîpit de sat și de valorile lui</i>	114
3. Maria Plop.....	130
4. Psihologii diferite și moarte controversată.....	150
5. Lumea satului.....	188

<i>Prudență și sincronizare:</i>	
<i>reguli ale cotidianului</i>	201
<i>Două surori și un agent.....</i>	207
<i>Preoți.....</i>	236
<i>Arme în podul unei biserici.....</i>	242
<i>Sfârșitul: de la șantaj la trădare</i>	
<i>(Scăpau „așa cum scapă</i>	
<i>un fir de iarbă când tragi cu coasa...”)......</i>	246
III. Contextul: țărănimea.....	259
<i>Amăgirea</i>	261
<i>Transferul violent de putere: Lică Puținelu,</i>	
<i>primarul emblematic.....</i>	266
<i>Patru ani mai târziu.....</i>	276
<i>Chiaburimea: „elementul dușman“</i>	282
<i>Pământul și complexul ombilical.....</i>	293
<i>Colbozul și groaza de abandon</i>	306
<i>Cotele și după ele.....</i>	314
<i>Pământul, criteriul reușitei sociale.</i>	
<i>Sacrificii.....</i>	322
<i>Legătura de sânge și legătura de pământ.....</i>	327
<i>Altul semnificativ: străinul</i>	329
<i>Alții semnificativi: fruntașii satului.....</i>	334
IV. Epilog.....	345

© 2003, 2012 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto autoare: revista *Tango*

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4,
040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României :

LIICEANU, AURORA

*Rănille memoriei. Nucșoara și rezistența din munți / Aurora
Liceanu. – Iași : Polirom, 2012*

ISBN print: 978-973-46-2798-1

ISBN ePub: 978-973-46-2874-2

ISBN PDF: 978-973-46-2875-9

94(498)

Printed in ROMANIA

Aurora Liiceanu

Rănil memoriei

Nucșoara și rezistența din munți

POLIROM
2012

Unul dintre martori¹⁷ o descrie, în august 1952, astfel: o „femeie care părea să fie de aproximativ 20 ani, slabă, îmbrăcată în pantaloni și cu bocanci în picioare... a luat o haină a pădurarului... spunând asta este pentru sufletul meu“. Adesea ea purta opinci, așa cum reiese din descrieri ale celor anchetați de organele de Securitate: „Maria avea cîrpă pe cap, mintean femeiesc, pantaloni de culoare seină din stofă de cumpărat peticiți încălțată cu opinci pistol automat“¹⁸.

Într-o sinteză¹⁹ a organelor de Securitate, în care, printre altele, se arată că „bandiții au jefuit excursioniști

o cratiță, o oală, un sufertaș și alte vase de pămînt. Conform relației de schimb, am dat lui Iuliana un binoclu obișnuit de cîmp și niște carne de cerb” (Ioana-Raluca Voicu-Arnăuțoiu, *op.cit.*, pp. 515-516). Cu Iuliana era stabilită o căsuță poștală plasată la streășina unui șopron, lângă un grajd. În 1958, la spitalul închisorii Văcărești, se va naște o fetiță care va fi botezată cu numele Libertatea-Justiția. Era fetița Iulianei (*ibidem*, p. 772). Preotul Ion Constantinescu a fost condamnat la moarte și executat cu lotul Arnăuțoiu, soția sa a fost condamnată la 15 ani de muncă silnică, iar Iuliana, la 12 ani de muncă silnică. Tuturor li s-a confiscat întreaga avere.

17. Martorul Ion Mazăre, responsabilul exploatării IPEIL din muntele Droxin (*ibidem*, p. 868).
18. Declarația lui Nicolae Godeanu, lucrător la baraca de la Ortic, din august 1951 (*ibidem*, p. 843).
19. Este vorba despre o sinteză care se referă la acțiunile de urmărire ale organelor de Securitate din perioada 10 august – 10 septembrie 1952 (*ibidem*, p. 530); „Inculpații Toma Arnăuțoiu, Petre Arnăuțoiu și Plop Maria au săvîrșit în perioada amintită crime din cele mai josnice și nutrind ură sălbatică împotriva organelor de stat și de partid ca și împotriva cetățenilor cinstiți” (*ibidem*, pp. 686-687).

de unele obiecte de îmbrăcăminte...”, se precizează că, în identificarea celor care „au comis jaful”, prezența unei femei a fost importantă: „Deasemeni, faptul că i-au interesat și au luat o pereche de bocanci Nr. 38, de femeie, ne arată că este vorba de această bandă, care în componența sa are și o femeie MARIA PLOP”.

Maria nu putea fi considerată de cei din grup ca un element pasiv și asupra ei se făceau presiuni psihologice. Toma Arnăuțoiu²⁰ declară că, în zilele de 4, 5 și 6 septembrie 1952, „terroristul Marinescu Ion s-a pronunțat față de Plop Maria că va rămîne singură...”.

O traumă a Mariei a fost, desigur, maternitatea, din cauza acuzațiilor organelor de Securitate, prin care s-au urmărit denigrarea și calificarea ei drept criminal. În ședința din 8 mai 1959 a Tribunalului Militar al Regiunii II a Miliției se afirma că „acești criminali odioși nu s-au dat în lături de a-și omorî propriul copil, pe care l-au asasinat în 1955. Ședința Tribunalului va zdrobi însă pentru totdeauna aceste năpîrci”²¹. Maria Plop a avut două nașteri, pasajul de mai sus referindu-se la prima naștere, iar acuzații încercau în acest fel să stabilească o complicitate între cei doi frați Arnăuțoiu și Maria Plop la crimă, neținînd seama de declarațiile, luate separat, ale acestora, care au un conținut cu totul diferit. Din aceste declarații reiese clar că Maria Plop a născut

20. Ioana-Raluca Voicu-Arnăuțoiu, *op.cit.*, p. 506.

21. *Ibidem*, p. 684.

doar în prezența fraților Arnăuțoiu, că nașterea a fost „nenormală”, iar sarcina a fost compromisă „din cauza unei ploii cu pietre care ne-a apucat prin pădure și din cauza unor căzături”²².

Intenția de a-i prezenta pe inculpați ca pe niște indivizi lipsiți de umanitate, gata de a ucide un copil chiar de la naștere, nu răspunde decât ideii de a le crea acestora o imagine detestabilă. Criminalitatea exprimată prin pruncucidere era doar un adaos ultim la atributul frecvent menționat – criminali – sau, dimpotrivă, o explicație a celorlalte crime. Portretul bandiților este conturat prin expresii de o gravitate ieșită din comun: „cinism și ferocitate”, „ei băteau și schingiuiu”, „ei au maltratat, terorizat și jefuit în sute de cazuri”, „au jefuit cadavrele victimelor”, „au amenințat cu împușcarea și prin torturi”²³ etc.

Maria Plop, firește, nu era diferită de bărbați, în opinia acuzatorilor. Ea este prezentată ca o persoană agresivă, activă. Ea nu însoțea, pur și simplu, grupul, ci avea inițiative violente, participa la acțiunile lui, din care reieșeau un caracter violent și ura față de ordinea socială instaurată, asociindu-se lui Toma Arnăuțoiu: „Inculpatul Toma Arnăuțoiu a ținut în fața muncitorilor un discurs cu conținut instigator dușmănos, iar inculpata Maria Plop a distrus tablourile conducătorilor partidului și guvernului, după care prin terorizare și sub amenințarea armelor au jefuit importante cantități de materiale, alimente și

22. *Ibidem*, p. 693.

23. *Ibidem*, pp. 700, 701, 702, 704.

medicamente care aparțineau statului și erau aduse acolo pentru muncitori²⁴. Ce trebuia să impresioneze în acest discurs, dacă nu faptul că partizanii erau oameni fără omenie, gata să ia muncitorilor nu numai hrana, ci și medicamentele? În acest fel, organele de Securitate își motivează implicit acțiunile de urmărire și prindere, care capătă valoarea unui act de asanare socială, de protejare a populației față de pericolul reprezentat de grupul partizanilor pentru buna ordine și pentru liniștea socială.

Organele de Securitate folosesc, în descrierea comportamentului Mariei Plop, declarația unui magaziner²⁵:

Între acești bandiți era și o femeie care a făcut de pază la geam, dar nu permanent și s-a dus la panăurile de onoare ale cabanei unde erau fotografiile muncitorilor unde lea distrus, de asemeni a distrus tablăurile care era cu Tov. Gh. Dej și Stalin, care erau așezate pe peretele cabanei, iar restul de tablăuri le rupsese mai înainte, când au venit și nu au găsit decât paznicul cabanei anume Coroiu Vică, aceasta prin august 1951, unde a anunțat conducerea IFETului despre cele întâmplate.

Agresivitatea Mariei Plop la adresa organelor de partid și a conducătorilor lui este menționată în sentința prin care a fost condamnată.

24. *Ibidem*, p. 704.

25. Magazinerul se numea Victor Vălimăreanu. El luase în primire, în octombrie 1951, magazia de alimente a cabanei IFET Rucăr din muntele Berevoiu (*ibidem*, pp. 441-442).

Chiar după arestare, imaginea Mariei Plop era însoțită de zvonuri privind pruncuciderea, care, desigur, erau create spre a alimenta, în contextul nepermeabil al închisorii, imaginea unei femei monstruoase. De data aceasta, zvonurile se întemeiau pe absența fetei Ioana, pe care organele de Securitate au luat-o de lângă mamă. Întâlnirea din închisoare dintre Elisabeta Rizea²⁶ și Maria Plop este lămuritoare în acest sens:

Mamă, Doamne... mă băga într-un coridor, așa, în pământ și numai cu un bec... Și curgea apă pă dedesubt... cînd a deschis ușa, era acolo Maria Plop, mama Ioanei, fata lui Tomiță, fata crescută în munți. Că ei a avut o fetiță mică. Și pă fetiță o dusesse, nu mai era cu ea. O cunoști? N-o cunosc, domne! O cunoști? N-o cunosc! De trei ori s-a răstit la mine așa. Să ai grijă, zice, că asta te strînge de gît, te omoară, cum și-a omorît și copilu...

Elisabeta Rizea contrazice informația dată de cel din personalul închisorii:

Da zic – nu domnule, nu l-a omorît pă copil, că ne-a spus la proces că fetița o are. N-am zis nici fetiță, nici băiat, am zis copilu, să vadă că nu știu. Da io știam de la Tomiță, cînd am vorbit cu el. Cînd m-am întîlnit a doua oară cu ei, am o fetiță, spune, și-o chiamă... Îi pusese și Muntenica numele și îi pusese și Laurenția, numele mă-sii, și Ioana și mai avea multe nume... Știam că era fată, dar n-am vrut să spun că știu.

26. *Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara...*, ed.cit., p. 84.

În mod sigur, personalul închisorii primea informații despre cei aduși, informații ce puteau avea un conținut prin care să i se trezească aversiunea față de aceștia și, implicit, să fie evitată eventuala compasiune. Nu milă și înțelegere trebuiau să trezească arestații, ci respingere și dezgust. Deci e posibil ca acel comandant despre care vorbește Elisabeta Rizea să fi fost informat despre prima naștere a Mariei Plop, și nu despre copilul luat de lângă ea, dar este la fel de posibil ca el să fi crezut că Maria Plop era singură pentru că-și omorîse copilul, absent din această cauză, și nu pentru că el îi fusese luat mamei.

Se pare că Maria Plop fusese inițial condamnată la moarte. Așa susține Elisabeta Rizea, care povestește, în cartea amintită, cum a recurs ea la un șiretlic pentru a afla sentința Mariei Plop, știind că inițial ambele fuseseră amenințate cu condamnarea la moarte.

Fără îndoială, nașterea fetei a complicat lucrurile și a făcut și mai dificilă supraviețuirea în pădure. Nu este vorba numai despre nevoile speciale ale unui nou-născut, ci și despre incapacitatea de deplasare cu ușurință a mamei, obligată să rămână în bordei: „La sfârșitul lunii aprilie 1958, am lăsat pe Plop Maria și pe fiica ei în bordei, iar eu, Arnăuțoiu Petre și Jubleanu Constantin am plecat la poenile Vîlsanului să vînam cerbi. La plecare i-am spus teroristei Plop Maria că în caz că va fi arestată să nu deschidă foc să ne lase un semn cu niște pietre albe jos în pîrîu